

БЕРОЉУБ ВУКАШИНОВИЋ

РЕЧ НА ДОДЕЛИ ЗМАЈЕВЕ НАГРАДЕ

Поштовани председниче Матице српске, поштовани скупе,

Одлука угледног жирија за доделу Змајеве награде, који је решио да ово високо признање за поезију додели мојој књизи *Жалац*, равноправно са књигом изванредног песника Томислава Маринковића, поред захвалности, захтева да кажем и коју реч о Јовану Јовановићу Змају, и то на овом месту, у Матици српској, где се сустичу врхунске вредности културе и књижевности српског народа.

Мој сусрет са Матицом српском догодио се осамдесетих година прошлог века, када сам из моравског амбијента допутовао у Нови Сад, такозвану Српску Атину, на студије књижевности, и у овом свечаном тренутку тај некадашњи студент осећа огромну захвалност према својим професорима, колегама, писцима и песницима који су га водили кроз живот. На почетку тог пута стоји храм Матице српске, место иницијације, прелепо здање архитектуре али и несамерљиво духовно здање књиге и културе.

Сама реч „матица” незаобилазно ме води ка чудесном свету пчела и „пчелојављењу” у поезији, и упућује ка „духу кошнице” који је основа духовне и културне мисије Матице српске као националне установе нашег народа.

При томе, тренутак је такав, и збивања око нас у вези са тим „духом кошнице”, да ми се најприкладнијим чине стихови из циклуса *Ђулићи увеоци*: „Сваком часку миља / Нека клетва прети / Свака радост наша / Љуто нам се свети...”.

Змај је, по мом осећању, подједнако песник ведрине и туге, радости и патње, песник и човек који је у свом животу дубоко осетио благи жалац љубави и кога је, страховитом личном и породичном

трагедијом, жестоко „опечио” болни жалац смрти, да употребим ту реч која је за мене актуелна у овом тренутку. Змај је један од основних и подразумевајућих песника нашега језика и романтизма, у правом смислу речи народни песник и родољуб, чије стихове скоро свако зна напамет, били то стихови дечјих, рефлексивних, сатиричних или љубавних песама.

Он је, без сумње, и извор непрекидног надахнућа за неоромантичарску струју, која и данас траје у савременој поезији, али је и песник дубоких, понорних визија и слутњи које отварају пут ка другачијим, авангарднијим поетикама и инферналним просторима, у којима „прабесина” спава.

Мени, као песнику, ипак је најближа лирска и религиозна страна Змајеве поезије, сажета у програмској песми „Ала је леп овај свет”, и ако бих одабрао једну песму коју бих са собом понео као песничку заклетву и за овај и за онај свет, то би била Змајева песма „Пчеле и протопоп Недјељко”. Навешћу неколико стихова из ње:

Ти нијеси са овога свијета,
мада ти је на земљи кољевка,
У рају је пчелиња кољевка.
Ни ми нијесмо од света овога,
У рају је пчелиња кољевка,
Бог нас зове својијем птицама,
Не шаље нас за наше медање
Већ нас посло људма на гледање.

Јер гледајући у овај свет и чудесну Божју творевину, песницима је дато и гледање и „медање”, а мед поезије, ако је природан, може трајати и хиљаду година.

Хвала Вам.

(Изговорено на Свечаној седници Матице српске, 16. фебруара 2025. године)